

Finomítási relációk és kapcsolatuk a teszteléssel

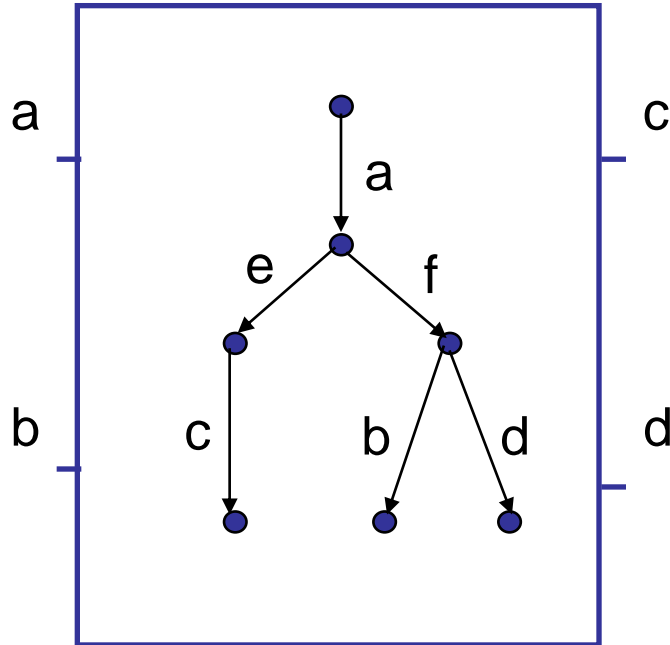
Majzik István

BME Méréstechnika és Információs Rendszerek Tanszék

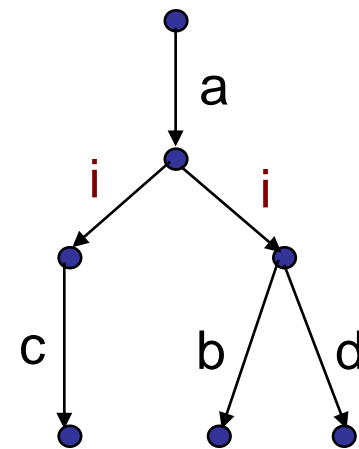
Motiváció (ismétlés)

- Relációk modellek (LTS-ek) között:
    - Megfelelőség (ekvivalencia)
    - Finomítás (rendezés)
  - Példák finomításra modellek között:
    - Viselkedés bővül
    - Nemdeterminizmus csökken
    - Lehetséges holtpontok száma csökken
  - **Finomítási** (rendezési) reláció (preorder) $\leq$
    - Reflexív, tranzitív, antiszimmetrikus
- Prekongruencia reláció (precongruence) $\leq$
- Ha $T1 \leq T2$, akkor minden $C[ ]$ környezetre $C[T1] \leq C[T2]$
  - A beágyazás megőrzi a relációt

Belső akciók és megfigyelhetőség (ismétlés)

Komponens
belső viselkedés

Megfigyelhető
viselkedés
 i, τ : belső akció

„Tesztelés” és „holtpont” értelmezése (ismétlés)

- **Tesztelés értelmezése LTS-eken:**
  - Rendszer mint fekete doboz, interfésszel (portok)
  - **Interakció** a környezettel: Akciók értelmezése mint szinkron kommunikáció egy-egy porton keresztül, pl.
    - Üzenet küldése és fogadása
    - Esemény és annak feldolgozása
- **Deadlock (holtpont) értelmezése a tesztelésben:**
  - A környezet egy interakciót indít, de arra a rendszer **nem reagál** (interakció nem jön létre)
    - Üzenet küldése vagy fogadása nem történik meg
    - Eseményre nincs reakció
  - Teszt „**hibázik**”: A kívánt interakció nem lehetséges
  - Analógia: Zongora reteszkelhető billentyűkkel
    - Sikeres teszt: Lejátszható dallam

May preorder - lehetséges viselkedés: Definíció

- **Jelölések:**

$\beta \in (Act - \tau)^*$ megfigyelhető akciószekvencia (τ törlése)

$s \xRightarrow{\beta} s'$ ha $\exists \alpha \in Act^*: s \xrightarrow{\alpha} s'$ és $\beta = \hat{\alpha}$

$\Delta(s)$ az s -ből induló megfigyelhető akciósorozatok halmaza:

$$\Delta(s) = \left\{ \beta \mid \exists s' : s \xRightarrow{\beta} s' \right\}$$

- **Rendezési reláció:**

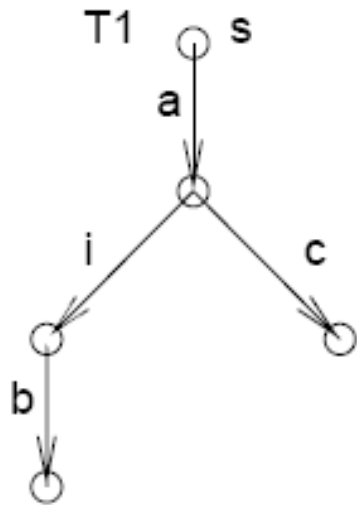
T_1 és T_2 LTS-ekre, melyek kezdőállapota s_1 és s_2 , és azonos Act akcióhalmazra:

$$T_1 \leq_{\Delta} T_2 \text{ a.cs.a. } \Delta(s_1) \subseteq \Delta(s_2)$$

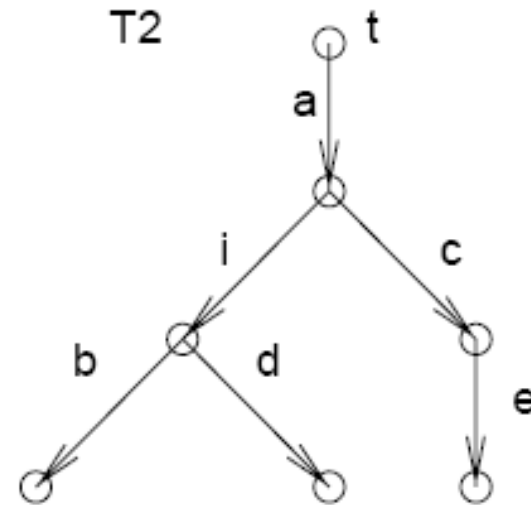
Itt T_2 -ben több a megfigyelhető akciósorozat.

May preorder - lehetséges viselkedés: Példa

- LTS-ek lehetséges megfigyelhető akciósorozatai:

$$\Delta(s) = \{a, ab, ac\}$$

$$\Delta(t) = \{a, ab, ac, ad, ace\}$$

May preorder - lehetséges viselkedés: Tesztelés

- Kapcsolat a teszteléssel: $T_1 \leq_{\Delta} T_2$ esetén:
  - Minden teszt, ami T_1 esetén sikeres lehet, T_2 esetén is sikeres lehet
    - De nem feltétlenül: nondeterminisztikus viselkedés, illetve belső akciók miatt előfordulhat, hogy sikertelen
  - Azaz T_1 lehetséges sikeres tesztjei T_2 lehetséges sikeres tesztjei között vannak
- A may preorder által definiált finomítás:
  - Nem „veszik el” lehetséges megfigyelhető viselkedés
- Ennek „párjaként” definiálható másik finomítás:
  - Nem „veszik el” a szükséges megfigyelhető viselkedés
  - Megkötést ad a mindig sikeres tesztekre

Must preorder - szükséges viselkedés: Bevezetés

- Jelölések:

s elutasítja $E \subseteq Act - \{\tau\}$ akciókat, ha $\forall e \in E : \text{nincs } s \xRightarrow{e} s'$

s divergens ($s \uparrow$),

ha $\exists s_0 s_1 \dots$ végtelen szekvencia, ahol $s = s_0$ és $s_i \xrightarrow{\tau} s_{i+1}$

s divergál β akcióorozaton ($s \uparrow \beta$),

ha $\exists \beta'$ prefixe β -nak, hogy $s \xRightarrow{\beta'} s'$ és $s' \uparrow$

$\langle \beta, E \rangle$ egy hibázása s -nek, ha

vagy $s \uparrow \beta$

vagy $\exists s' : s \xRightarrow{\beta} s'$ és s' elutasítja E elemeit

(azaz β közben divergál, vagy β után E -t elutasítja).

$F(s)$ az s -hez tartozó összes hibázás halmaza.

Must preorder - szükséges viselkedés: Definíció

Rendezési reláció: Hibázások rendezése

$$T_1 \leq_F T_2 \text{ a.cs.a. } F(s_1) \supseteq F(s_2)$$

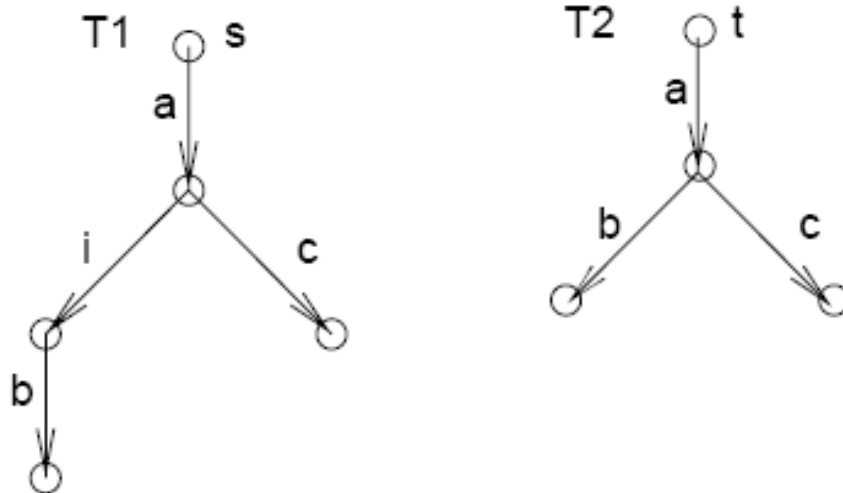
azaz T_2 -ben kevesebb a hibázás, mint T_1 -ben.

Hibázások szerepe:

- Hibázás: Akció(k) elutasítása közvetlenül vagy divergencia miatt
- Kevesebb hibázás: Kevesebb elutasítási lehetőség, több sikeres akció
- A viselkedés bővítésével csökken a hibázások száma (amit eddig elutasított, ezután nem fogja)
- Nemdeterminisztikus viselkedés csökkentésével is csökkenhet a hibázások száma

Must preorder - szükséges viselkedés: Példa

- Példa:

T1 mindig sikeres tesztjei: $\{a,ab\}$

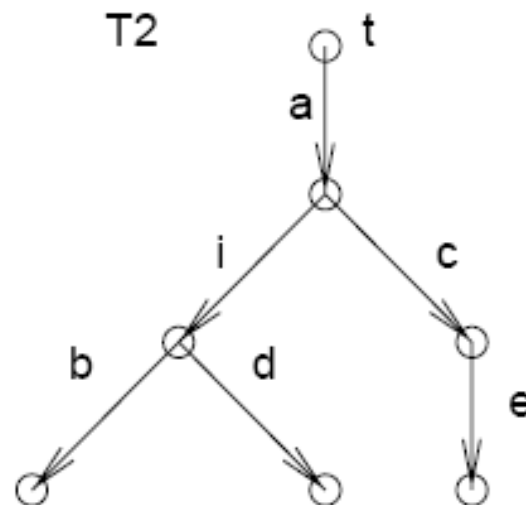
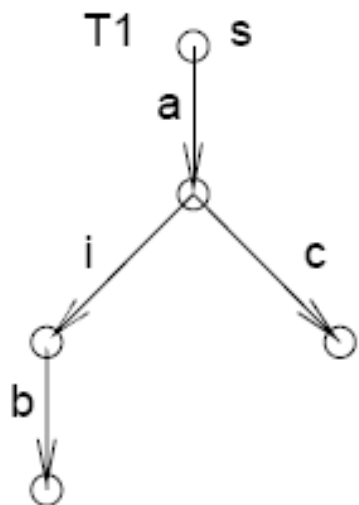
itt $\langle a,\{c\} \rangle$ egy hibázás

T2 mindig sikeres tesztjei: $\{a,ab,ac\}$ bővebb halmaz

itt $\langle a,\{c\} \rangle$ nem hibázás

Must preorder - szükséges viselkedés: Példa

- Példa:

T1 mindig sikeres tesztjei: $\{a, ab\}$

T2 mindig sikeres tesztjei: $\{a, ab, ad\}$ bővebb halmaz

hibázások halmaza csökken

Must preorder - szükséges viselkedés: Tesztelés

- Kapcsolat a teszteléssel: $T_1 \leq_F T_2$ esetén:
  - Minden teszt, ami T_1 esetén sikeres, T_2 esetén is sikeres
  - Azaz T_1 sikeres tesztjei T_2 sikeres tesztjei között vannak
    - T_2 -nek kevesebb a hibázása, nem utasíthat el többet
- A must preorder jellegzetessége:
  - A finomított LTS-ben nem „veszhet el” olyan megfigyelhető viselkedés, ami az absztrakt LTS-ben szerepelt
- Kapcsolat a deadlock lehetőséggel:
  - Deadlockra érzékeny rendezés

Konformancia relációk teszteléshez

Motiváció

- Konformancia reláció elvárásai: „Trace” alapú
  - Cél a **teszt során tapasztalt viselkedés** és a **specifikáció szerinti viselkedés** összevetése (hibás viselkedés azonosítása)
  - **Fekete doboz teszteléshez: Bemenetek és kimenetek**, valamint **belső (láthatatlan) akciók** megkülönböztetése
  - **Bemenetek és kimenetek átlapolódása** ne legyen megkötött
  - **Kimeneti akció hiánya** jelentsen különbségtételt (ha nem engedi meg a specifikáció a hiányt, akkor hibát jelent)
  - **Nemdeterminisztikus viselkedés** legyen kezelhető
- Az LTS-nél finomabb matematikai modell kell
  - **Akciótípusok megkülönböztetése**
    - **Bemeneti akciók:** Teszt vezérli
    - **Kimeneti akciók:** Megfigyelhető kívülről
    - **Belső (láthatatlan) akció:** A környezet (teszt) nincs rá hatással
  - **Tétlen (quiescent) állapot:**
    - Nincs kimeneti vagy belső akcióval címkézett átmenet belőle
→ Csak bemeneti akcióval címkézett átmenet indulhat belőle

Az IOLTS formalizmus

- Input-Output Labelled Transition System (IOLTS):

$$IOLTS = (S, Act, \rightarrow, s_0)$$

S az állapotok halmaza, s_0 kezdőállapot

Act az akciók halmaza: $Act = Act_{in} \cup Act_{out} \cup \{\tau\}$

$\rightarrow \subseteq S \times Act \times S$ az állapotátmeneti reláció

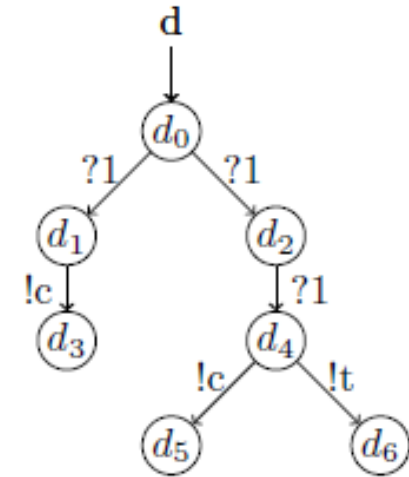
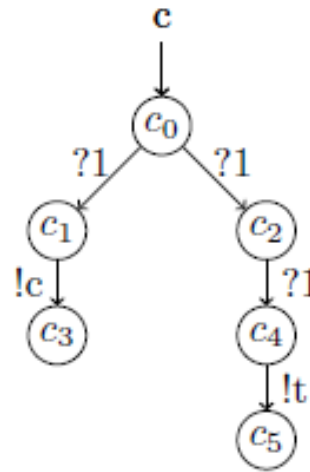
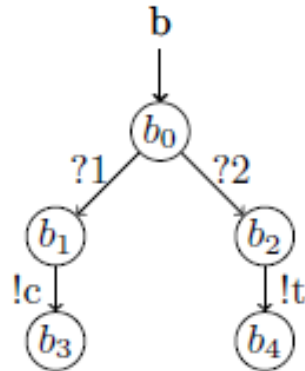
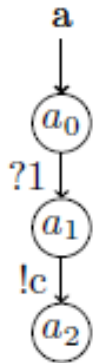
Act_{in} bemeneti, Act_{out} kimeneti akciók, τ belső akció

- IOLTS jellemzők definíciói:
  - Teljes, ha minden állapotban minden akcióval van átmenet
  - Bemenetre teljes (weakly input enabled), ha minden állapotban minden bemenettel van átmenet, esetleg τ^* után
    - Implementáció jellemzője: minden bemenetet kezel valahogyan
  - Determinisztikus, ha minden megfigyelhető akciósorozat esetén csakis egy elérhető állapot van

IOLTS példák

Italautomata IOLTS-ek:

- $Act_{in}=\{1,2\}$ bemenetek (pénzbedobás)
  - Jelölés: ? prefix
- $Act_{out}=\{c,t\}$ kimenetek (kávé vagy tea)
  - Jelölés: ! prefix

További jelölések és átalakítások

- Jelölések:

- β megfigyelhető akciósorozata a T IOLTS modellnek
- $\Delta(T)$ egy T modell megfigyelhető akciósorozatai
- $In(s)$ az s állapotból induló bemeneti akciók halmaza
- $Out(s)$ az s állapotból induló megfigyelhető kimeneti akciók halmaza (S állapothalmazra is kiterjeszthető: $Out(S)$)
- Elérhető állapotok: „after” operátor

$$s \text{ after } \beta = \left\{ s' \mid s \xrightarrow{\beta} s' \right\} \quad S \text{ after } \beta = \bigcup_{s \in S} (s \text{ after } \beta)$$

- A tétlenség „megfigyelhetővé” tétele:

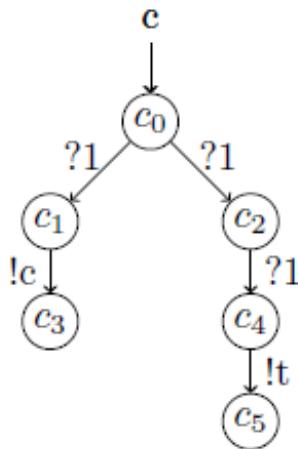
- A tétlen állapotok (csak bemenetre vár) kapnak egy hurokátmenetet a speciális δ akcióval címkézve
- Így előáll egy módosított automata T_δ

Példa: IOLTS kiegészítése a tétlenség jelzésével

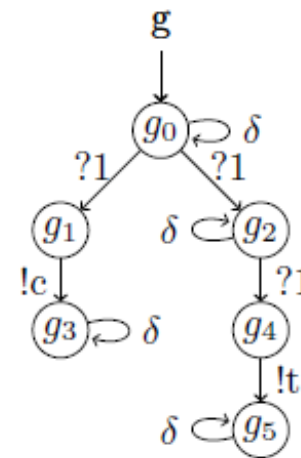
Ital automata IOLTS:

- $Act_{in}=\{1,2\}$ bemenetek (pénzbedobás), ? prefix
- $Act_{out}=\{c,t\}$ kimenetek (kávé vagy tea), ! prefix

Ha egy állapotban nincs kimeneti akció, akkor egy δ hurokátmenet kerül rá:

kiegészítése a
tétlenséggel:

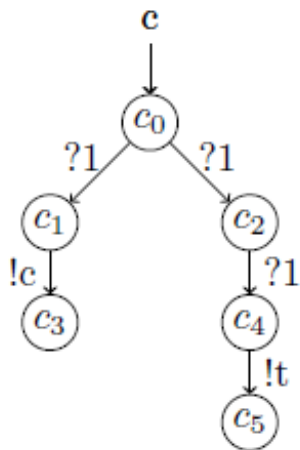

Példa: IOLTS bemenetre teljessé tétele

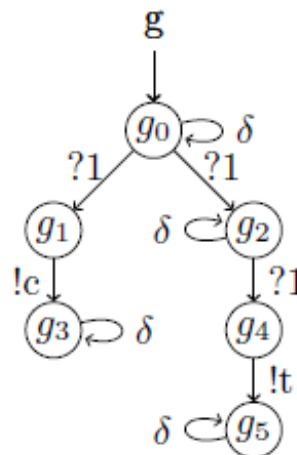
Ital automata IOLTS:

- $Act_{in}=\{1,2\}$ bemenetek (pénzbedobás), ? prefix
- $Act_{out}=\{c,t\}$ kimenetek (kávé/tea), ! prefix

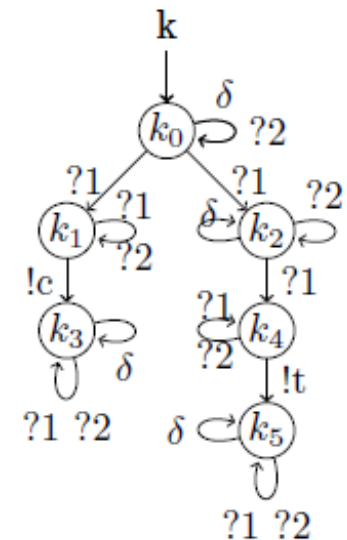
Hurokátmenet van a **kimaradó bemenetekre**:

kiegészítése
a tétlenséggel:

majd
bemenetre
teljessé
tétel:

A k-ekvivalencia reláció

- Elemek:
  - T_δ IOLTS mint „specifikáció”
  - M_δ IOLTS mint „implementáció”
  - Bemenetekre következnek a kimenetek (reakció)
- Definíció:
  - A „specifikációban” és az „implementációban” azonos bemeneti sorozat mellett azonos kimenetek sorozata következik be az első k lépésre
- Jellegzetességek
  - Egyszerű reláció
  - Szigorú a teszteléshez (a k lépésszám keretén belül)
    - Szűkítés, bővítés nem megengedett

Az IOCO konformancia reláció

- Elemek:

- T_δ IOLTS mint „specifikáció” (elvárt viselkedés)
- M_δ IOLTS mint „implementáció”, ami bemenetre teljessé tett
- Akciók halmazai azonosak

- Definíció: $M \text{ ioco } T$

M_δ és T_δ esetén minden, a specifikációban felvehető megfigyelhető akciószekvenciára igaz: Az így elérhető állapotokban az implementáció által nyújtott kimeneti akciók részalmazát képezik a specifikáció által nyújtott kimeneti akcióknak

$$\forall \beta \in \Delta(T_\delta) : \text{Out}(s_{0,M_\delta} \text{ after } \beta) \subseteq \text{Out}(s_{0,T_\delta} \text{ after } \beta)$$

Megfigyelhető
 β akció-
szekvencia a
specifikációban

Az implementáció
megfigyelhető
kimeneti akciói
 β után

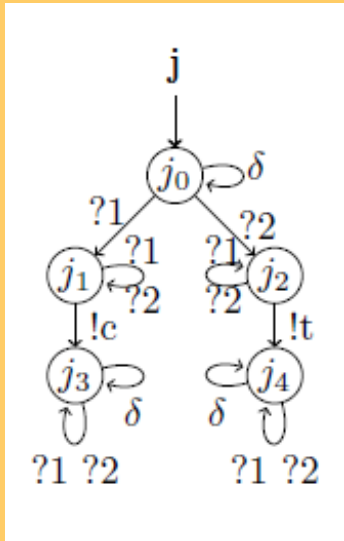
A specifikáció
megfigyelhető
kimeneti akciói
 β után

Az IOCO jellegzetességei

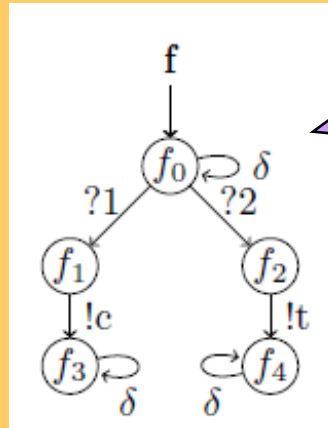
- **Definíció:**
  - Formálisan (ld. előző oldal): Minden, a **specifikációban felvehető megfigyelhető akciószekvenciára igaz: Az így elérhető állapotokban az implementáció által nyújtott kimeneti akciók részalmazát képezik a specifikáció által nyújtott kimeneti akcióknak**
  - Informálisan: Az implementáció „**befér**” a specifikáció keretei közé
    - A specifikáció a megengedhető viselkedés **kereteit rögzíti**
- **Mit enged meg?**
  - Szűkített viselkedés: Az implementációban a specifikációhoz képest kevesebb kimeneti akció jelenhet meg
    - Pl. részleges implementáció, vagy nondeterminizmus egyféle feloldása
  - Bővített viselkedés: A specifikációban **nem szereplő** akciószekvenciára megjelenhet az implementációban plusz kimenet
    - Pl. nem teljes a specifikáció (bizonyos akciószekvenciákra)
- **Mit nem enged meg?**
  - A specifikációban rögzített akciószekvenciára nem bővíthető a viselkedés (a kimenetek halmaza), tehát nem történhet „más”

Példák IOCO konformanciára

iooco

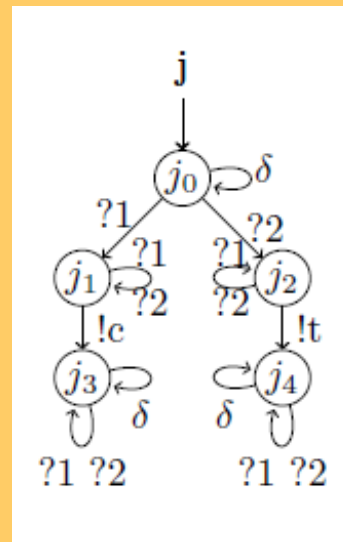
specifikáció

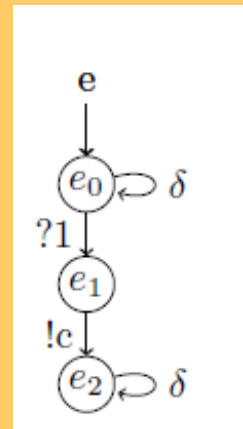
A megfigyelhető kimeneti akciókat kell nézni minden megfigyelhető akció-szekvencia után

Az implementáció új szekvenciákat is megenged, de a specifikációban lévő szekvenciákra itt megőrzi a viselkedést

iooco

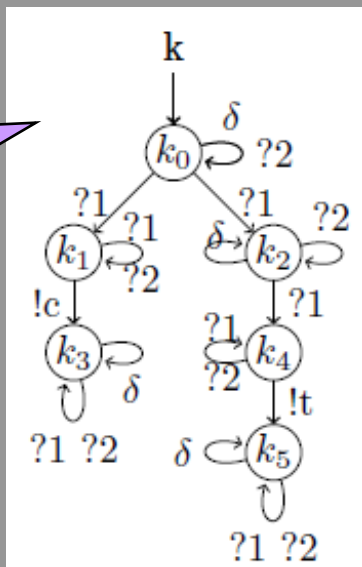

specifikáció

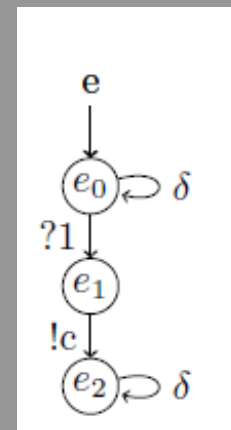
Példák nem IOCO konformanciára

Az implementáció azokra a szekvenciákra bővíti a viselkedést, amik a specifikációban vannak

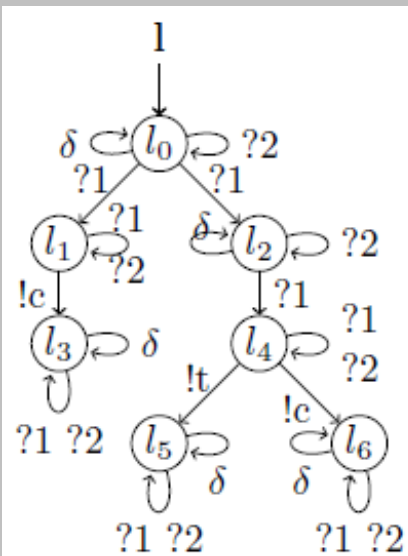
k_0 after $?1 = \{!c, \delta\}$

not ioco

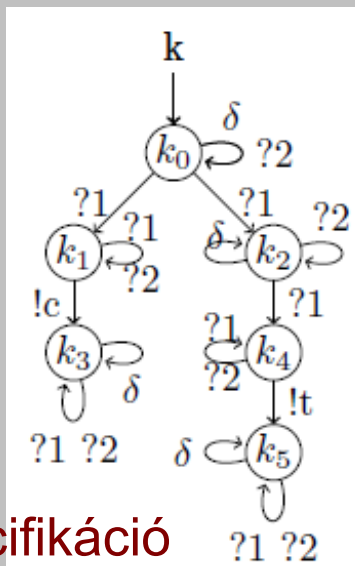

specifikáció

e_0 after $?1 = \{!c\}$

not ioco

specifikáció

k_0 after $\langle ?1, \delta, ?1 \rangle$

l_0 after $\langle ?1, \delta, ?1 \rangle$

Összefoglalás

- Ekvivalenciák: Verifikációhoz

- Trace: $T \approx_{\Lambda} T'$ a.cs.a. $\Lambda(s) = \Lambda(s')$
- Erős biszimuláció: $T \sim T'$ a.cs.a. $\exists B : (s, s') \in B$
- Megfigyelési ekvivalencia: $T \approx T'$ a.cs.a. $\exists WB : (s, s') \in WB$

- Rendezések: Modellfinomításhoz

- May (lehetséges viselkedés): $T \leq_{\Delta} T'$ a.cs.a. $\Delta(s) \subseteq \Delta(s')$
- Must (szükséges viselkedés): $T \leq_F T'$ a.cs.a. $F(s) \supseteq F(s')$

- Konformancia reláció: Teszteléshez

- k-ekvivalencia
- Input-output konformancia (IOCO)